

ΙΕΡΟΣ

ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΠΡΟΝΟΙΑ, ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΑΣΙΑ, ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΣΜΥΡΝΗΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΔΑΠΑΝΗ ΔΕ ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΟΦΕΛΟΣ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚ. ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ «ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ»

ΕΤΟΣ Β'. | ΕΝ ΣΜΥΡΝῃ τῇ 9 Ἰουνίου 1912 | ΑΡΙΘ. 62

Ο ΓΛΙΑΖΑΡ ΠΡΟΣΦΕΡΩΝ ΔΩΡΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΡΕΒΕΚΚΑΝ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης

Ο ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ ΠΟΡΦΥΡΟΥΣ ΚΩΔΗΞ

ΓΝΩΣΤΟΣ ΥΠΟ ΤΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟΝ Ν.

ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΟΥ Ε΄ ΑΙΩΝΟΣ

Γ΄.

Ἡ νῦν ἔψις τοῦ Κώδηκος.—Ἡ διάταξις τῶν τετραδίων αὐτοῦ.—Πόσα εἶσι τὰ περι-
σωθέντα ἐν αὐτῇ φύλλα.—Πόσα τὰ ἀπολεσθέντα.—Πόσα φύλλα ἐκ τῶν ἐλλειπόντων
περισώζονται ἐν βιβλιοθήκαις ἀλλαχοῦ.—Τίς ἡ ποιότης τῆς μεμβράνης τοῦ Κώδηκος
καὶ ποῖον τὸ χρῶμα αὐτῆς.—Ὅποιον τὸ εἶδος τῶν γραμμάτων καὶ ὁ τρόπος τῆς γρα-
φῆς.—Πόθεν ὁ Κώδηξ προέρχεται καὶ κατὰ τίνα ἐποχὴν ἐγράφη.—Τῇ συνδρομῇ τινῶν
πεπαιδευμένων καλλιγράφων ἀνδρῶν συνετελέσθη.—Τίνες αἱ ἐν τῇ Κώδηκι τούτῳ δια-
φοραί.—Πῶς περιήλθον τὰ περισωθέντα φύλλα τοῦ κώδηκος τούτου εἰς τὴν ἱερὰν Μο-
νὴν Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου ἐν Πάτρῳ καὶ ἐποία ἡ τύχη αὐτῶν.—Τὸ ἐμπεριεχόμενον
τοῦ Κώδηκος, τοῦ ἐναποκειμένου ἐν τῇ Αὐτοκρατορικῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Πετροπόλεως.

Ὡς νῦν ὁράται, ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος Ἑλληνικὸς Κώδηξ τοῦ Εὐαγγελίου,
ἔχων μῆκος 28 καὶ εὖρος 22 ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου, δεδεμένος τυγχάνει
διὰ πινάκων ἐκ ῥητινώδους ξύλου ἐπικεκαλυμμένων δι' ἑξαμίτου λόχρου,
ἔφ' οὗ προσηλοῦνται ἐλάσματα ἀργυρᾶ ἀτελῶς τστορνευμένα, ἐργασίας με-
τρίας ἀνατολικῆς προελεύσεως τοῦ ΙΗ΄ αἰῶνος. Ἐξεταζομένης τῆς μιᾶς προ-
σώψεως τοῦ περιβλήματος τοῦ Κώδηκος, βλέπομεν ἐν μὲν τῷ μέσῳ αὐτοῦ
ὑπάρχουσαν ἀργυρᾶν πυξίδα ἢ Τροχὸν λεγόμενον (Medaillon) ἐν τῇ
ὁποίᾳ παριστᾶται ἡ Σταύρωσις τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ἐν δὲ ταῖς γωνίαις αὐ-
τοῦ ἐξεικονιζομένους τοὺς προφήτας : Δαυὶδ, Σολομῶντα, Ἡσαΐαν καὶ Ἰε-
ρεμίαν· παρατηρουμένου δὲ τοῦ περιβλήματος καὶ ἐκ τοῦ ἑτέρου μέρους,
διακρίνομεν ἐν τῷ μέσῳ μὲν ἐξεικονιζομένας τὰς τρεῖς Μυροφόρους Ἰστα-
μένας παρὰ τὸν τάφον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐπὶ δὲ τῶν γωνιῶν τοὺς τέσσα-
ρας Εὐαγγελιστάς, τὸν Ἰωάννην μετ' Ἀετοῦ, τὸν Ματθαῖον μετ' Ἀγγελίου,
τὸν Μάρκον μετὰ Λέοντος καὶ τὸν Λουκᾶν μετὰ Μόσχου.

Ὁ Κώδηξ, ὡς ἔχει νῦν, ἀριθμεῖ ἑκατὸν ὀγδοήκοντα δύο φύλλα (1) ἤτοι τὸ ἐν τρίτον περιπόου τοῦ ἄλλοτε πλήρους τούτου Εὐδαγγελίου, στερεῶς μὲν, ἀλλ' ἀτάκτως προσηρμοσμένα. Κατὰ μὲν τὸν Διευθυντὴν τοῦ ἐν Κων)πόλει Ῥωστικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου κ. Θ. Οὐσπένσκην ὁ Κώδηξ οὗτος, συγκείμενος ἐκ τεσσαράκοντα ἐννέα τετραδίων (2), περιεῖχε τετρακόσια πεντήκοντα ἕξ φύλλα, κατὰ δὲ τὸν Ἀγγλὸν καθηγητὴν H. S. Cronin (3) περιεῖχεν τὸ ὅλον τετρακόσια ἑξήκοντα ἕξ φύλλα. Ὑπολογίζων οὗτος τὰ μὲν τετράδια 1—13, 15—22, 24—26, 28—29, 31—36, 39—41, καὶ 43—47, ἐκ δέκα φύλλων ἐν συνόλῳ φύλλα 400, τὰ δὲ τετράδια 27, 30, 37, 38, 42 καὶ 48 διαπιστοῖ ὅτι συνεκροτοῦντο ἐξ ὀκτώ φύλλων ἀπαριζόντων ἐν ὅλοις φύλλα 48 ὡς καὶ τὰ τετράδια 14, 22 καὶ 49 ἐκ φύλλων ἕξ ἕκαστον, ἀποτελούντων ὁμοῦ 18 φύλλα. Ἔτεροι δὲ πάλιν ἀναβιβάζουσι τὸ ποσὸν τῶν φύλλων τοῦ Κώδηκος εἰς πολὺ περισσότερα.

Φρονοῦμεν ὅτι ὁ ὑπολογισμὸς τοῦ Καθηγητοῦ Cronin κατ' ἀρχὴν δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ἐγγύτερος τῇ ἀληθείᾳ, ἐὰν παραδεχθῶμεν ὅτι ἐν τῷ Κώδηκι δὲν προετάσσοντο εἰκόνες ἀναπαριστώσαι τὸν βίον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὑπολογισμοῦ τούτου λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος Κώδηξ περιεῖχε ἑκατὸν ὀγδοήκοντα δύο φύλλα, ἐπίσης δὲ καὶ ὅτι ἕτερα 47 φύλλα περισώζονται ἐν διαφόροις βιβλιοθηκαῖς καὶ ἀλλαχοῦ ὡς παρακατιόντες θέλομεν ἴδει, ἤτοι ἐν ὄλῳ γνωστῇ τυγχάνει ἢ ὑπαρξίς 229 φύλλων, ἔπεται ἀναμφισβητήτως ὅτι δὲν εὐρέθησαν, ἢ μᾶλλον ἀπωλέσθησαν, τὸ πλεῖστον βεβαίως ἐκ τῆς ὑγρασίας, ἐν ἣ ἀρχῆθεν ἦν καταδεδικασμένος ὁ Κώδηξ, ὡς ἐλέχθη, 237 φύλλα. Ἐν περιπτώσει ὁμοῦ καθ' ἣν παραδεχθῶμεν τὴν ὑπαρξίν ζωγραφιῶν, τοῦθ' ὅπερ εἶναι καὶ βέβαιον, δεόν ἵνα ἀναβιβάσωμεν τὰ ἀπολεσθέντα φύλλα εἰς 261, ἴσως δὲ καὶ εἰς πλείονα. (Ἴδε ἐν τέλει Πίνακα τοῦ ἐμπεριεχομένου τοῦ πορφυροῦ τούτου Κώδηκος ὡς καὶ σελίδα πανομοιότηπου αὐτοῦ).

(1) Ἀρχῆθεν ἅμα τῇ δέσει τοῦ Κώδηκος, ὡς νῦν οὗτος ἔχει, ἠριθμεῖ 186 φύλλα, ἐξαιρέσει τεμαχίων σωθέντων ἐκ τῆς ὑγρασίας καὶ προσκεκολλημένων ἐντέλει. Ἄλλ' ἀπὸ τοῦ 1820 καὶ κατὰ διαφόρους ἐποχὰς βραδύτερον φαίνονται ἀποσπασθέντα τέσσαρα φύλλα. Ὅριζομεν δὲ τὸ 1820 ἐτ. διότι ἡ χρονολογία αὕτη ὑπάρχει: σσημασμένη ἐπισθεν τοῦ ἐμπροσθοῦ περικαλύμματος τοῦ Κώδηκος, ἐξ οὗ ὑποτίθεται ὅτι τὸ νῦν δέσιμον τοῦ Κώδηκος ἐγένετο κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην.

(2) «Εἰδήσεις Ῥωστικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου ἐν Κων)πόλει» 1896 σελ. 138—172.

(3) Textes and Studies contributions to Biblical and patristic literature, edited by J. Armitage Robinson D. D. Vol. V. N. 4.—Codex purpureus Petropolitanus (N) by H. S. Cronin M. A. Cambridge and the University press 1899.

Ἐκ τῶν 47 φύλλων τὰ μὲν 33 εὐρίσκονται νῦν ἐν τῇ Πατριακῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Ἱ. Μονῆς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, ἅτινα τὸ πρῶτον ἐγένοντο ἡμῖν γνωστὰ ὑπὸ τοῦ Abba Duchesne (1) κατὰ τὸ ἔτος 1876 δημοσιεύσαντος τὸ ἐμπεριεχόμενον τῶν ἐν λόγῳ φύλλων (Μαρκ. VI, 53—VII, 4. VII, 20—VIII, 32. IX, 1—X, 43. XI, 7—XII, 19. XIV, 25—XV, 23) τὰ δὲ ἕτερα 14 φύλλα εὕρηται ἐν τοῖς ἀκολουθοῦσι μέρεσιν : α'. δύο φύλλα (Λουκ. XXIV, 13—21. 39—49) ἐν τῇ Αὐτοκρατορικῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Βιέννης (vindobonensis Lambecii 2), ἅτινα κατὰ τοὺς ἐκδότας τῆς πολυφύμου Βίβλου τῆς Γενέσεως, ἦτοι τοῦ W. Ritter, Von. Hartel, καὶ F. Wickhoff περιῆλθον εἰς τὴν ἐν λόγῳ βιβλιοθήκην μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1609—1670, ἄγνωστον τίνι τρόπῳ, β'. τέσσαρα φύλλα (Ματθ. XXVI, 57—65. XXVII, 26—34. Ἰωάν. XIV, 2—10. XV, 15—22) ἐν τῷ Βρετανικῷ Μουσείῳ (ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Sir Robert Bruce Cotton ἀποθανόντος τῷ 1631 (Titus C. XV) ἐν Λονδίῳ καὶ περὶ ὧν ἀναφέρει ὁ σοφὸς Gregory ἐν τοῖς Προλεγομένοις αὐτοῦ ὅτι ἡ ὑπαρξὶς αὐτῶν ἐν τῇ ῥηθείῃ βιβλιοθήκῃ ἐγένετο γνωστὴ τῷ ἔτει 1715. Ἔτεροι πάλιν ἀναβιβάζουσι τὴν χρονολογίαν ταύτην εἰς τὸ 1631· γ'. ἑξὺ φύλλα (Ματθ. XIX, 6—13. XX, 6—22. XX, 29—XXI, 19) ἐν τῇ ἐν Ῥώμῃ βιβλιοθήκῃ τοῦ Βατικανοῦ (vaticanus N° 3785), περὶ ὧν ὁ αὐτὸς Gregory ἀναφέρει ὅτι ἡ ὑπαρξὶς αὐτῶν ἐν τῇ ἐν λόγῳ βιβλιοθήκῃ ἐγνώσθη μόλις τῷ ἔτει 1748· ἕτεροι διατείνονται ὅτι ἐγένοντο γνωστὰ ἀπὸ τὰ 1594. Ἐν τούτοις φέρεται καὶ παράδοσις τις περὶ αὐτῶν καθ' ἣν τὰ ἐν λόγῳ φύλλα ἐδωρήθησαν δῆθεν τῷ Πάπῃ Ἰννοκεντίῳ τῷ Η'. κατὰ τὸ ἔτος 1484—1492 ὑπὸ τῆς βασιλείας τῆς Κύπρου Αἰκατερίνης Δὲ Κομάνο, ἣν ὁμοῦς παράδοσιν οὐδεὶς τῶν περιγραφάντων τὰ φύλλα ταῦτα παρσδέχθη, ἐξεδόθησαν δὲ ἐν Ῥώμῃ κατὰ τὸ 1887 καὶ 1888, (2) δ'. ἕτερον τοῦ ἐν λόγῳ Εὐαγγελίου φύλλον εἰς πώλησιν ἐν Κωνπόλει ἠριθμημένον (ἐκ τῆς πρώτης ἀριθμήσεως) φέρον τὸν ἀριθ. 280—281 προσεφέρθη τῷ Διευθυντῇ τοῦ ἐν Κωνπόλει Ῥωστικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου ἀπέναντι ὑπερόγκου ποσοῦ περὶ τὰ τέλη τοῦ 1907, μὴ συγκατανεύσαντος ὁμοῦς τοῦ κατόχου αὐτοῦ νὰ λάβῃ τὸ προσφερθὲν αὐτῷ ποσόν. Τὸ φύλλον τοῦτο διαλαμβά-

(1) Memoire sur une Mission de Mont-Athos Paris 1876.

(2) Pergamene purpureae Vaticanae di Evangeliaro Romae 1887. Κομφῶς δὲ καὶ φιλοκάλως ἐξεδόθησαν πρὸς τιμὴν τοῦ Πάπῃ Λέοντος ΙΓ'. ζῶντος ἐπὶ τῷ ἰωδιταίῳ αὐτοῦ. ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Al sommo Pontifice Leone omaggio Giubilare della Bibliotheca Vaticana» Roma 1888.

νει ἐν ἀρχῇ : « Ἄρτον ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς φαγεῖν... » ἐν τέλει : « Ὑμῖν τὸν Ἄρτον » (Ἰωάν. vi. 31—39) καὶ εἴ. ἐν φύλλον περιωζόμενον ἐν τῷ ἐν Σαρμουσακλῇ ἱερῷ Ναῶ τοῦ ἁγίου Νικολάου (ἴδε Ἡμερολόγιον Ἑθν. Φιλανθρωπικῶν καταστημάτων Κων) πόλεως τοῦ 1905 σελ. 142). Δυστυχῶς οὐδεὶς ἠδυνήθη νὰ μᾶς πληροφορήσῃ περὶ τοῦ ἐμπεριεχομένου τοῦ φύλλου τούτου, πάντως ὅμως θὰ ἦναι ἐν ἑκ τῶν ἀποσπασθέντων ἐκ τοῦ Κώδικος ἀπὸ 1820 τεσσάρων φύλλων.

Πρῶτος ὁ Τίσσενδορφ ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ « Monumenta sacra inedita » ἐκδοθέντι ἐν Λειψία τῷ 1846, ἐξηκρίβωσεν ὅτι τὰ δώδεκα φύλλα Βιέννης Λονδίνου καὶ Ρώμης προήρχοντο ἐξ ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ πορφυροῦ Κώδικος, ὃν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὁ Τίσσενδορφ ἐνεφάσιε τῷ ἐπιστημονικῷ κόσμῳ ὑπὸ τὸ στοιχεῖον N, ὁπότε δὲ μετὰ τινα χρόνον ὁ σοφὸς Σακελλίων συνέτασσε τὸν κατάλογον τῆς Πατριαρχικῆς Βιβλιοθήκης (Ἀθήνησιν ΑΩΔ.), ἔσπευσε νὰ διαβιβάσῃ τῷ Τίσσενδορφ φωτογραφικὸν ἔκτυπον τῶν ρηθέντων τριάκοντα καὶ τριῶν φύλλων, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὁποίου ὁ τελευταῖος οὐτος πάραυτα ἀνεγνώρισεν ὅτι τὰ φύλλα ταῦτα προήρχοντο ἐκ τοῦ πορφυροῦ Κώδικος τοῦ γνωστοῦ ὑπὸ τὸ στοιχεῖον N, ἐξ οὗ ἐπήγαγον καὶ τὰ προμνημονευθέντα φύλλα Βιέννης, Λονδίνου καὶ Ρώμης. Συνεπῶς ἦδη διὰ τῆς ἀνευρέσεως τοῦ ἐν Σαρμουσακλῇ Κώδικος ἀποδεικνύεται ἐπιστημονικῶς καὶ ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις ὅτι πάντα τὰ ἀναφερθέντα φύλλα τὰ ἀποκείμενα ἐν ταῖς διαφόροις βιβλιοθήκαις ἀπετέλουν ἀναντιρρήτως μέρος τοῦ περὶ οὗ ἦδη ὁ λόγος Κώδικος τοῦ καθορισθέντος ὑπὸ τὸ στοιχεῖον N.

Ἡ περγαμηνὴ τοῦ Κώδικος εἶναι ἐκτάκτως ἀρίστης ποιότητος (1) προερχομένη ἐκ λεπτοτάτου στερεοτάτου μοσχείου δέρματος. Τοσοῦτο δ' ἡ περγαμηνὴ τυγχάνει στίλβουσα καὶ διαφανὴς ὥστε τὰ γράμματα τὰ ἐν τῇ προσθίᾳ σελίδι ἀναγινώσκονται εὐχερῶς ἐν τῷ φωτὶ ἐκ τῆς ὀπισθίας τοιαύτης. Ἡ μεμβράνη, εἶναι χρώματος Ἰόχρου, ὅπερ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς εἶναι ἐνδειξὶς ἄκρας εὐσεβείας καὶ ταπεινοφροσύνης· ἐκαλεῖτο δὲ ὁ κώδιξ πορφυροῦς ἦτοι Βασιλικός, ἐπειδὴ ἐνέχει ἡ μεμβράνη αὐτοῦ μίαν τῶν ἀποχρώσεων τοῦ πορφυροῦ χρώματος τοῦ προσιδιάζοντος μόναις ἐστεμμέναις κεφαλαῖς Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, ὡς τοῦτο δῆλον γίνεται ἐκ τῶν διατάξεων τοῦ Θεοδοσιανοῦ κώδικος καὶ τοῦ πολιτικοῦ τοιοῦτου τοῦ Ἰουστινιανοῦ (Cod.

(1) Ἡ ποιότης τῆς περγαμηνῆς ἦτο διάφορος ἐν διαφόροις χρόνοις. Ἐν ταῖς ἀρχαιότατοις χρόνοις ἐγίγνετο χρῆσις δερμάτων λεπτῶν καὶ σφόδρα ἀπαλῶν, στερεῶν μὲν, ἀλλ' εὐκόλως ἐλίσσασμένων καὶ τοιαύτην περγαμηνὴν ἀναφέρει ὁ Πλίνιος (Nat. Hist. VII 21.) ἐφ' ἧς ὑπῆρχε μικρογραφία τῆς Ἰλιάδος τοῦ Ὀμήρου ἐγκλειομένης ἐντός κελύφους καρύου (βασιλικῆς).

Theod. X. 21, 3 & cod. Jus. XI, 8. 11), καθ' ἃς ἀπηγορεύετο ὁ χρωματισμὸς τῆς μετάξεης ἢ τοῦ ἐρίου ἐν ἀποχρώσεσι πορφύρας ἐρυθροχόρου, διαλεύκου (μεσοπορφύρας) καὶ λόχρου. (1)

Ἐπὶ τὸ ὄνομα τοῦ πορφυροῦ χρώματος πολλάκις ἐγένοντο διαστροφαὶ ἐν τῷ καθορισμῷ τῆς ἀποχρώσεως αὐτοῦ. Πορφυροῦν λέγων οὐκ ἔδει νὰ ὑπολαμβάνῃ τις ἓνα καὶ μόνον χρωματισμὸν, ὡς ἐπεκράτησε παρὰ πολλοῖς ἢ συνήθεια τοῦ ὑπολαμβάνειν ὡς τοιοῦτον τὸ βαθὺ «κόκκινον» προσομοιάζον τῷ «βυσσινί» ἢ «μελιζανή». Δέον ἵνα θεωρῇ τις πορφυροῦν πᾶν τὸ ἐκ τοῦ φαιοῦ ἄχρι τοῦ ἀσθενεστεροῦ ὑποφαίον συμπεριλαμβανόμενον τοῦ λόχρου, τοῦ ἐρυθροῦ, τοῦ ροδοχόρου, τοῦ κυανοῦ καὶ τοῦ κιτρινοῦ χρώματος. Οἱ Ἑβραῖοι, καίπερ ἀνέκαθεν διέκρινον τὴν Θεκελεθ τῆς Ἀργεμώνης (Argaman) δηλ. τὴν λόχρου πορφύραν τῆς ἐρυθροβαφοῦς, ἀπεκάλουν τὰς ἐκ τῆς πορφύρας προερχομένας φωτοχημικὰς ἀποχρώσεις bhour καὶ bharbhour. (Σπουδαιωτάτην μελέτην περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου εὐρίσκομεν ἐν τοῖς σοφοῖς συγγράμμασι τοῦ De Lacaze Duthiers).

Οἱ μόνοι δ' ἐξ ἰοχρόου μεμβράνης περισωθέντες κώδικες, ὑποδεέστεροι ὅμως ὡς πρὸς τὴν ποιότητα τοῦ ἡμετ. Κωδ. (N), εἰσὶν ὁ Βερατινὸς Κωδ. (Φ) καὶ ὁ τῆς Ῥωσσάνης (Σ) ἀμφότεροι τοῦ VI αἰῶνος.

Ἡ τέχνη αὕτη τοῦ βάφειν περγαμηνὰς διὰ χρωμάτων παριστάντων συμβολικῶς τὴν ἀπόλυτον καὶ θείαν κυριαρχίαν τῶν Βυζαντινῶν Αυτοκρατόρων ἀπὸ τοῦ IV ἤδη αἰῶνος ἤρξατο νὰ ἐξασκίηται εἰς ἐργοστάσια βασιλικὰ ἐν Κωνσταντινίᾳ καὶ βραδύτερον ἐν Ῥώμῃ ὡς ἐπίσης καὶ ἢ διὰ χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν γραμμῶν γραφῆ, ἐνθα ὑπῆρχεν ἡ τοιαύτη ἀνωτέρα Σχολὴ τῆς Καλλιτεχνίας.

Ἄγνωστος τυγχάνει ἡμῖν ὁ χρόνος, καθ' ὃν εἰσῆχθη τὸ ἔθος τῆς πολυτελοῦς γραφῆς κωδίκων ἐπὶ πολυτίμων ἰοχρόων περγαμηνῶν, εἰσὶν ὅμως οἱ τοιοῦτοι πορφυροὶ κώδικες βασιλικῆς προελεύσεως, ἅτε γινόμενοι τῇ βασιλικῇ ἐντολῇ καὶ ἀνῆκον ὡς ἐκ τῆς ἀποχρώσεως αὐτῶν εἰς βασιλεῖς ἢ εἰς μέλη τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας καὶ δὲν ἔχουσι σχέσιν πρὸς τοὺς πολυτίμους ἐκείνους κώδικας τοὺς ἐστολισμένους πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ διὰ πολυτίμων λίθων, διὰ τὸ καινὸν καὶ τὸ πολυτελεῆ τῶν ὁποίων ἀντεπεξῆλθεν ὁ ἄγ. Ἰω-

(1) Πρῶτος ὁ Καίσαρ καί τετα ὁ Δεγούστος ἀπηγόρευσαν τὴν χρῆσιν τῆς πορφύρας εἰς τοὺς ἰδιώτας, ὁ Νέρων μάλιστα προέβη μέχρι τοῦ ν' ἀπαγορεύειν καὶ τὴν πώλησιν αὐτῆς εἰς τοὺς ἰδιώτας κυρίως τὴν Τυρρηναικὴν καὶ τὰς ἀποχρώσεις τοῦ ἀμεθύστου, οὕτως τὰ ὁποῖα μόνον ὁ αὐτοκράτωρ ἐδικαιοῦτο νὰ φέρῃ.

άνν.δ Χρυσόστομος καὶ ὁ ἅγ. Ἰερώνυμος, λείψανα τῶν ὁποίων, νομίζω, δέον ἵνα θεωρῶμεν α'. τὸν Κωδ. τῆς Γενέσεως τῆς Βιέννης, τὸ Ἑλλ. Ψαλτήριον τῆς Ζυρίχης καὶ ἄλλους τινάς.

Πλεῖστα φύλλα τοῦ Κώδικος ἐκ τῆς ὑγρασίας, ὡς εἰκεν, ὑπέστησαν ἐλαφρὰν ἀλλοίωσιν· καθόσον τινὰ μὲν ἀπέβαλον τὸ ἀρχικὸν χρῶμα αὐτῶν κλίνοντα νῦν πρὸς ἀνοικτὸν κυανοῦν, ἄλλα δὲ κατέστησαν ῥικινώδη.

Ὁ κώδιξ ἐστὶ γεγραμμένος ἀργυροβαφέσι γραμμασιν ἐκ τῶν στρογγυλοσχήμων τοῦ μεγαλογράμμαυ ρυθμοῦ, αἵνα εἰσὶ προσόμοια τοῖς κεφαλαίοις τοῖς ὀνυχοειδέσι λεγομένοις καὶ τῶν ὁποίων τὸ τετραγωνικὸν πλάτος τυγχάνει ἴσον πρὸς τὸ τοῦ ὕψους, αἱ ὀριζόντιαι γραμμαὶ εἰσὶ λίαν κομφαί, τῶν γραμμάτων ὄντων μᾶλλον εὐρέων κομποτέρων τῶν τοῦ Συναϊτικοῦ, (X) Ἀλεξανδρινοῦ (A), Βατικανοῦ, (B) Παλιμψήστου (Γ) (Ἐφραϊμ τοῦ Σύρου ἢ Μεσοποταμίτου), τῆς Ῥωσσίας (Σ) καὶ τοῦ Βερατινοῦ (Φ).

Τὰ ἀμαράντου λαμπρότητος καὶ καλλιτεχνικώτατα ταῦτα γράμματα εἰσι γεγραμμένα μεταξὺ δύο γραμμῶν, ἀμυδρῶς κεχαραγμένα δι' ὀξείας γλυφίδος (Linecarium), εἰσὶ δὲ πάντῃ εὐθέα καὶ οὐδεμίαν οὐδαμοῦ παρουσιάζουσι κλίσιν, τὸ A, O, Θ, καὶ Σ εἰσὶ κατ' ἀπαράβατον ρυθμὸν στρογγύλα, τὰ τετράγωνα γράμματα H, M, N, Π, οὐδαμοῦ εὐρηνται ἠνωμένα μονογραμμικῶς, μόνον τὸ P, Y, Φ καὶ Ψ κατέρχονται κατὰ κάθετον ἐλαφρῶς ὅμως καὶ κανονικώτατα διαπερῶντα τὴν εὐθείαν γραμμὴν· τὸ A παρουσιάζει ὀξὺ τρίγωνον, τὸ δὲ Ω εἶναι σχεδὸν κλειστόν.

Ἐν γένει ἡ γραφὴ οὐδεμίαν δέικνυσι μεταπτώσιν τοῦ γνωστοῦ ἐκείνου λεπτοῦ ρυθμοῦ, ὅστις ὠρισμένως χαρακτηρίζεται ὡς γραφὴ τοῦ E. αἰῶνος, ἀνωτέρα δὲ τυγχάνει τῆς γνωστῆς καλλιγραφικωτάτης γραφῆς τοῦ ἐν Βιέννῃ Διοσκουριδείου Κώδικος ἐκ Κωνσταντινουπόλεως προερχομένου. Ἡ πορεία τῆς γραφίδος ἐστὶ λίαν ὀμαλὴ καὶ ἀταράμιλλος ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἀνωμαλίας, ἔργον ἀριστοτέχνου καὶ ἐκ πάντων τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν (τὸ καλλιτεχνικώτατον, ἡ δὲ λεπτότης τῆς γραφῆς καὶ ἡ ὄλη συμμετρία τυγχάνει τοιαύτη ὡς εἰ ἐγένετο οὐλὶ διὰ τῆς χειρὸς ἀλλὰ διὰ τοῦ τύπου (ἴδε Πίνακα πανομοιότηπου ἐπισυνημμένου ἐν τῇ παρουσίῃ μελέτῃ.)

Ὁ κώδιξ εἶναι γεγραμμένος ἐν φύλλῳ διστήλῳ· ἐκάστη δὲ στήλη περιέχει 16 γραμμάς, ὧν ἡ μία φέρει ὀτὲ μὲν ἑννέα ὀτὲ δὲ δέκα ψηφία (σπανίως ἑνδεκα). Τὸ πρῶτον γράμμα ἐκάστης νέας περιόδου τυγχάνει χρυσοῦν μεγαλύτερον ἀπὸ τὰ λοιπὰ γράμματα καὶ προσξέχει πρὸς τὴν ᾠαν ἀπαρράλλητως ὡς τοῦτο παρατηρεῖται καὶ ἐν τῷ Συναϊτικῷ κώδικι τοῦ Δ' καὶ E' αἰῶνος. Τὰ ὀνόματα τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν Θεότητα, τὴν Θεοτόκον, τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, τὴν Ἁγίαν Τριάδα, Θεός, Πατήρ, Υἱός, Χριστός, Κύριος, Θεοτόκος, Μήτηρ, δηλονότι ἅπαντα τὰ Κυριακὰ ὀνόματα, ἐπίσης τὰ

ὀνόματα : Πνεῦμα, ἄνθρωπος, Οὐρανός, Ἰσραήλ, Δαυΐδ, Ἱερουσαλήμ εἰσι συντετημημένα καὶ σεσημασμένα διὰ χρυσοῦν γραμμάτων πρὸς διάκρισιν τοῦ ἀργυρογραφημένου κειμένου, ἐπίσης χρυσόγραπτά εἰσι τὰ σεσημασμένα κεφάλαια τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τὰ κεφάλαια Ἀμμωνίου καὶ κανόνες Εὐσεβίου, εἰσι δὲ τὰ χρυσοῦν γράμματα οὐκ ὀλίγα π. χ. ἐν σελίσῳ 283 ἀπαντῶνται χρυσοῖς γράμμασιν ἑπτὰ λέξεις συντετημημέναι : ΠΡΣ, ΠΡΑ, ΚΗΡ, ΙΣ, ΘΥ, ΠΡΑ, ΘΥ.

Χάριν ἀποφυγῆς διαιρέσεως λέξεώς τινος ἐν ἣ δύο γράμματα, σπανίως, τρία ἢ τέσσαρα ἐγράφοντο μικρότερα περὶ τὸ τέλος τοῦ στίχου, εἰσι δὲ τοσοῦτον τεχηγνέντως προσηρησομένα ὥστε οὐδόλως παρατηρεῖται ὅτι ἐξέχουσιν ἀποτόμως ἐπὶ τοῦ μεταξὺ τῶν στηλῶν περιθωρίου, ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ ἐναντι τοιούτου τῆς ὥρας.

Αἱ λέξεις εἰσι γεγραμμέναι κατὰ συνέχειαν ἄνευ διαστάσεως ἀρχαιοτρόπως, δηλονότι κατὰ συνάφειαν καὶ ἄνευ διαλειμμάτων πρὸς τὴν τῶν λέξεων καὶ περιόδων ἀπ' ἀλλήλων διαίρεσιν.

Ἐπὶ τῶν φύλλων τοῦ κώδικος 18 καὶ 16 εὔρηται ἡ λέξις «λιπάζονται» ἐν τῇ ὥρᾳ, πιθανῶς ὑποδηλοῦσα τὴν προσγινομένην ἐν τῷ σημείῳ ἐκείνῳ πάθησιν τοῦ κειμένου ἐκ προσπεσούσης ὕλης ἢ τῆς ὑγρασίας· ἐπὶ δὲ τοῦ φύλλου 34 αἱ λέξεις «λείπει τετράδιον», ἐπὶ δὲ τῶν φύλλων 9, 66, 109, 147 «ὁμοῦ ὧ». Σημειωτέον ὅτι ὁ γράψας τὰς σημειώσεις ταύτας εἶναι εἰς ὁ αὐτός, ἡ δὲ γραφὴ αὕτη καίπερ θεωρηθεῖσα τοῦ ΧΙΙ—ΧΙΙΙ αἰῶνος καθ' ἡμᾶς δέον ἵνα ἀποδοθῇ εἰς τὸν ιδ' ἢ ιε' αἰῶνα, ἐποχὴν καθ' ἣν ἀκριβῶς περισυνελέγετο ὁ κώδιξ.

Προσφδριακὰ σημεῖα οὐδόλως παρατηροῦνται, ὀξεῖαι δὲ τινες καὶ στιγμαὶ σποράδιην ὄρῳνται καὶ ὡς στίξεως σημεῖον ἢ ἀπὸ τοῦ Γ' αἰῶνος συνηθεστέρα πασῶν τῶν ἄλλων μέση στιγμῇ, ἰσοδύναμος πρὸς τὸ παρ' ἡμῖν κόμμα, τιθεμένη ἐν τέλει καὶ τῷ μέσῳ τῶν κώλων μετὰ τινων παραδρομῶν, τοῦθ' ὅπερ δ' ἐπίσης ἀξιοπαρατήρητον, σπανίως ἐπὶ τῶν ἐκ φωνήεντος ἀρχομένων λέξεων εὔρηται μία στιγμῇ.

Ὡς πρὸς τὴν ὀρθογραφίαν ὁ κωδικογράφος πλεισταχοῦ ἀρχαίξει, οἷον χρῆται τὸ ε ἀντὶ τοῦ εἰ, καὶ τ' ἀνάπαλιν τοῦ εἰ ἀντὶ τοῦ ε ὡσαύτως μεταχειρίζεται καὶ τὸ ε ἀντὶ τοῦ αἰ καὶ τ' ἀνάπαλιν, ὡς καὶ τὸ ω ὡς ου καὶ τὸ ο ὡς ω καὶ τ' ἀνάπαλιν. Ἐν γένει ἀδιακρίτως γίνεται χρῆσις τοῦ ε, εἰ, ε, η, καὶ οἰ. Ἐπίσης μεταχειρίζεται καὶ ἰδιωτισμούς. Τὸ ν πρὸ τοῦ ζ ἐν τῇ συνθέσει τηρεῖται μὴ ἀποβαλλόμενον ὡς π. χ. συζητεῖν ἀντὶ συζητεῖν καὶ ἀμετάβλητον πρὸ τοῦ κ, οἷον **συνκαθήμενον** ἀντὶ **συγκαθήμενον**, **συνκαλοῦσα** ἀντὶ **συγκαλοῦσα**. Τὸ Ζ ὁμοίως ἐν λέξεσι τίθεται ἀντὶ τοῦ Σ ὡς π. χ. ἢ **ἄσθεστος** γράφεται **ἄξβεστος**· ἐπίσης ἔστιν

ὄτε μεταχειρίζεται τὸ **μ**, ἀντὶ τοῦ **ν**, οὕτω φερεῖται σημεῖοιται ἐμπαρ-
ραβολαῖς, ἐμβηθλεέμ, ἀντὶ τοῦ ἐν παραβολαῖς, ἐν Βηθλεέμ,
λήμψεσθε ἀντὶ λήψεσθε, Καφαρναοῦμ, ἀντὶ Καπερναοῦμ.
οὐδαμοῦ δ' εὐρηται προσγεγραμμένον ἢ ὑπογεγραμμένον τὸ **ι**.

Ὁ Κώδιξ διήρηται εἰς Κεφάλαια σημειούμενα διὰ γραμμάτων χρυσοῦν
κατὰ τὴν διαίρεσιν τοῦ Ἀμμωνίου, ἅτινα ἐμφαίνουσιν τοὺς αὐξοντάς
ἀριθμοὺς οἵτινες εἰσὶ σεσημειωμένοι ἐξ εὐωνύμων τῆς ὥας φέροντες κάτωθι
καὶ ἕτερον ἀριθμὸν διαγράμματος ὑποδηλοῦντα τὸν ἀριθμὸν τοῦ Κανόνος
τοῦ Εὐσεβίου κατὰ τὸ ᾧδε ὑπόδειγμα :

ΟΓ	ΟΔ	ΣΙΑ	ΝΑ	ΝΗ	Ξ	ΞΑ	ΞΓ
S	H	A	A	H	S	H	A

Τὰς τῶν Εὐαγγελικῶν ἱστορημάτων περιλήψεις, ἦτοι τοὺς τίτλους ἔγρα-
ψεν ὁ δεξιότατος καλλιγράφος ἐν τῷ ἀνωτάτῳ τῆς ὥας χώρῳ, ἐπίσης χρυ-
σοῖς κεφαλαιοῖς γράμμασι, ἀλλὰ σμικροτέρους τῶν ἐν τῷ κώδιξι γραμμά-
των λ. χ. «Περὶ τοῦ Τελόνου καὶ Φαρισαίου» «Περὶ Τυφλοῦ» «Περὶ Μογ-
γιλάλου» «Περὶ τῶν ἑπτὰ Ἄρτων» «Περὶ τῶν Ὑποκριτῶν» «Περὶ τῶν
δέκα Παρθένων» «Περὶ τοῦ Πάσχα» «Περὶ τῶν Φιλονεικησάντων τίς με-
ζων» «Περὶ τοῦ κριτοῦ τῆς ἀδικίας» «Περὶ τῶν δέκα λεπρῶν» «Περὶ ζύ-
μης τῶν Φαρισαίων» κ.τ.λ.

Ἐκαστον δὲ περγαμηνῆς φύλλον ἐν τῷ Κώδιξι τυγχάνει κατὰ τι μικρότε-
ρον τῶν ἐν τῇ Πατριακῇ, Βιενναίᾳ, Λονδινείῳ καὶ Βατικανῇ βιβλιοθήκη-
τοιούτων, ὡς ἐκκοπὴν ὑπερβολικῶς κατὰ τὸ τελευταῖον δέσιμον τοῦ Κώ-
δικος εἶτε τοῦ ἄνω ὡς καὶ τῶν πλαγίων μερῶν.

Ἦδη καθόσον ἀφορεῖ τὴν πηγὴν καὶ προέλευσιν τοῦ πολυτίμου τούτου
Κώδικος τοῦ ὄντως Βασιλικοῦ, ἀναντιρρήτως δύναται ἵνα δισχυρισθῇ τις
ὅτι πατρὶς αὐτοῦ ἐστὶν ἡ περιώνυμος βασιλεὺς τῶν πόλεων ἐν ἧ καὶ μόνῃ ἡδύ-
νατο ἵνα συντελεσθῶσι τοιοῦτοι περίλαμπροι καὶ καλλιγραφικοὶ κώδικες οἷος
ὁ παρών, ὅστις ὑπερβάλλει τοὺς δύο ἑτέρους γνωστούς ἡμῖν βασιλικούς κώ-
δικας τὸν Βερατινόν καὶ τὸν τῆς Ῥωσσάνης κατὰ τε τὸ ὕψος τῆς καλλιτε-
χνίας καὶ τὴν λαμπρότητα τῆς γραφῆς, ἢ δ' ἐποχὴ τῆς γενέσεως αὐτοῦ καθ'
ἡμᾶς συνφθὰ ταῖς ὑπαρχούσαις παλαιογραφικαῖς καὶ γλωσσολογικαῖς ἐνδεί-
ξεις δύναται νὰ ταχθῇ ἄνευ παραδρομῆς κατὰ τὸν Ε. Μ. Χ. αἰῶνα. (1).

Ἐν τῇ ἐπιστήμῃ γνωστοὶ τυγχάνουσιν οἱ ἐξῆς χρονολογικοὶ καθορισμοὶ
περὶ τοῦ κώδικος τούτου. Πρῶτος ὁ Hort ἀποδίδει τὸν κώδικα τοῦτον
εἰς τὰ τέλη τοῦ IV καὶ ἀρχὰς V αἰῶνος.

(1) Χαρακτηριστικώτατον τῆ παρόντι κώδιξι τυγχάνει τὸ γράμμα Ξ ὅπερ φέρει τὸν
τύπον τοῦ ἐν χρῆσει κατὰ τὸν V αἰῶνα ἐν ᾧ τὸ αὐτὸ Ξ, τὸ Λ, τὸ Κ καὶ τὸ Τ τὰ ἐν τῷ κώ-
διξι Φ καὶ Σ φέρουσι τύπον μεταγενεστέρας τῶν VI—VII αἰῶνος γραφῆς.

Ὁ Goltz εἰς τὸν VI—VII αἰῶνα. Ὁ Gasley εἰς τὸν VI—VII αἰῶνα ὁ Tischendorf κλίνας μᾶλλον ὑπὲρ τοῦ VI αἰῶνος ἀκολουθεῖ εἰς τὸν καθορισμὸν τοῦτον τοὺς ῥώσσους συγγραφεῖς, ὁ Cronin εἰς τὸν VI αἰῶνα καὶ ὁ Robinson εἰς τὸν IV—V αἰῶνα.

Τούτων πάντων θεδέντων προαγόμεθα εἰς τὴν ἐξερεῦνησιν ἐτέρου ζητήματος τοῦ ἀφορῶντος τὸν ἐκπονήσαντα τὸν παρόντα κώδικα δεινὸν καλλιτέχνην καὶ καλλιγράφον.

Ἐν τούτῳ ἀναζητητέον τὸν ἐπὶ μᾶλλον διαπρέψαντα κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ε' αἰῶνος ἐν τῇ Βασιλευούσῃ καλλιγράφον, ὡς τοῦτον δ' ἡ ἱστορία ἀναφέρει τὸν αὐτοκράτορα Θεοδόσιον τὸν Μικρὸν (408—450) ᾧ τιτι παραπάντων ἀνεξαιρέτως τῶν βυζαντινῶν συγγραφέων, συνωδὰ τῷ Θεοδωρῆτῳ (ἐκδ. Migne T. 82. Κεφ. ε'. σελ. 1205 καὶ 1253) ἀπενεμήθη ὁ τίτλος τοῦ ἐξόχου καλλιγράφου· ἐξαιρέσει δὲ τοῦ Θεοδωρήτου καὶ ἕτεροι συγγραφεῖς μνημονεύουσι τοῦ αὐτοκράτορος τούτου ὡς σφόδρα ἐπιδιδομένου εἰς τὴν κωνηγεσίαν καὶ ὡς διερχομένου τὰς ὥρας τῆς ἀνέσεως αὐτοῦ ἐν τῇ ζωγραφικῇ καὶ πλαστικῇ, καὶ ὅτι συνεπέα δὲ τῆς μεγάλης φιλοκαλίας, μεθ' ἧς μετέγραφε τὰ ἱερὰ βιβλία ἠξιώθη τῆς ἐπωνυμίας τοῦ καλλιγράφου ἢ ἐξόχου συγγραφεῶς. Ὁ δὲ ἐπίσκοπος Κύρου, εἰς τῶν σεβασμιωτέρων ἀνδρῶν τοῦ Ε' αἰῶνος, λόγῳ τῆς εὐσεβείας ταύτης καὶ φιλομαθείας τοῦ ρηθέντος αὐτοκράτορος τοῦ ἀκμάσαντος κατὰ τὸν χρυσοῦν αἰῶνα τῆς εὐσεβείας καὶ τοῦ μεγαλείου τῶν φωστήρων τῆς Ἐκκλησίας, ἐπεκρότησε τὴν εἰς τοὺς θεῖους νόμους ὑπακοὴν αὐτοῦ (Θεοδωρητ. I. V. C. 36 καὶ 37), ἕτεροι δὲ συγγραφεῖς ἐν οἷς ὁ Λεμπὼ καὶ ὁ Κ. Παπαρηγόπουλος λέγουσιν ὅτι Θεοδόσιος εἶναι ὁ αὐτοκράτωρ ἐκεῖνος ὅστις τῷ 425 ἵδρυσεν ἐν Κ)πόλει κατὰ πρῶτον ἀνώτατον Χριστιανικὸν Πανεπιστήμιον μετὰ τριάκοντα καθηγητῶν, ἐνῶ ἀναμφηρίστως ἐδιδάσκετο ἡ φιλολογία καὶ σὺν αὐτῇ ἡ καλλιγραφία καὶ καλλιτεχνία τῆς συνήθους τότε διὰ κεφαλαιωδῶν γραμμῶν γραφῆς **καθ' ὑπαγόρευσιν**, ἐπέτρεψε δὲ τῷ ἔτει 439 διὰ νόμου τὸ ποιῆσθαι διαθήκας γενικῶς ἑλληνιστί, ἐγίνωσκεν ἐκ στήθους πᾶσαν τὴν ἁγίαν Γραφήν, περισυλλέξας πάντας τοὺς ἐρμηνευτὰς αὐτῆς (1), τρίβων δὲ τυγχάνων τῆς Θεολογικῆς ἐπιστήμης ἐνησχολεῖτο ἰδίᾳ περὶ τὴν ζωγραφικὴν καὶ τὴν πλαστικὴν, τοιαύτη δὲ ἦτο ἡ δεξιότης αὐτοῦ περὶ τὰς ὠραίας τέχνας καὶ ἡ δεινότης ἐν τῇ καλλιγραφίᾳ

(1) Ἡ καταρτισθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ σπουδαιὰ βιβλιοθήκη ἐγένετο παρανάλωμα πυρὸς κατὰ τὴν ἐν Κ)πόλει ἐπισυμβῆσαν στάσιν ἐπὶ Βασιλείκου τῷ 476 ἔτει ἣν ἀνεῴστησε μὲν ὁ αὐτοκράτωρ Ζήνων ἀλλὰ δὲν ἀπέθωκεν τῷ αἰῶνι τὰ ἀπολεσθέντα.

τῶν ἱερῶν βιβλίων, ὥστε ἐκτίσατο παρὰ πάντων τὸν τίτλον τοῦ ἐξόχου καὶ περιφανοῦς καλλιγράφου.

Παραδεχόμενοι ὅτι κώδηξ ὡς ὁ ἡμέτερος ἐγράφη ὑπὸ τοῦ ἰδίου αὐτοκράτορος Θεοδοσίου ὅπερ δυνατόν ἐστὶν εἶτε καθ' ὑπόδειξιν αὐτοῦ, ὀφείλομεν ἵνα σὺν τῇ περιγραφῇ τοῦ ἐκτάκτου λαμπρότητος βασιλικοῦ τούτου πορφυροῦ κώδηκος τοῦ ἐμφανισθέντος ἐπὶ τῇ ἐκτάκτῳ ἐπίσης ἐπὶ λαμπρότητι ἐποχῇ τοῦ μεγαλείου τῶν φωστήρων τῆς Ἐκκλησίας δέον ἵνα ἔχωμεν ὑπ' ὄψει τὸ αἷτιον τῆς μετατροπῆς κατὰ τὴν ἐποχὴν σχεδὸν ταύτην τοῦ σχήματος τῶν ἐκκλησιαστικῶν κωδίκων ἐξ εἰλητῶν(1) εἰς τετράδια τρισσατέτρασσα καὶ ἐπὶ τούτου ἐρειδόμενοι νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι εἰς ἐκ τῶν λόγων τῆς μετατροπῆς τοῦ σχήματος τῶν ἐπὶ καλλιτεχνικῇ λαμπρότητι διακρινομένων εὐαγγελικῶν κωδίκων ἦτο καὶ ἡ αἰτία ὅτι ἐν τοῖς πολυτίμοις τούτοις κώδηξι ἤρξαντο ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ θριάμβου τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐναποθέτοντες καλλιτεχνικὰ εἰκόνας μικρογραφιῶν ἐκ τοῦ βίου τοῦ Ι. Χ. εὐθὺς ἐν ἀρχῇ μάλιστα τῶν κωδίκων ὡς βλέπομεν τοιαύτας νῦν καὶ ἐν τῷ ἐτέρῳ περισωθέντι τοιούτῳ πορφυρῷ κώδηκι τῆς Ρωσσάνης (2). Ἐνισχυόμενοι ὅταν ἐκ τῶν προσηθέντων ἐρχόμεθα εἰς ἐπίρρωσιν τῆς ὑποθέσεως τοῦ σοφοῦ ἀκαδημαϊκοῦ Θ. Οὐσπένσκη ὅτι καὶ ἐν τῷ ἡμετέρῳ πορφυρῷ κώδηκι ὑπῆρχον ἀναμφιβόλως ἀνάλογοι καλλιτεχνικαὶ εἰκόνες ἐν ἀρχῇ αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἰδίου καλλιτέχνου πεποιημέναι τοῦ δημιουργήσαντος τὸ ὅλον ἔργον οὕτως ἐπιτυχῶς καὶ αἰτινες ἐξηφανίσθησαν ὁμοῦ μετὰ τοῦ πολυτιμοτάτου ὡς δέον εἰκάσαι περικαλύμματος τοῦ Εὐαγγελίου τίς οἶδεν κατὰ ποίαν ἐποχὴν (3).

Ἄνορθογραφίαι ἐν τῷ κώδηκι καὶ λάθη κατὰ μετάθεσιν καὶ ἐναλλαγὴν εἰσὶν ἱκανά, ἐπίσης καὶ διαφοραὶ πρὸς τὰ ἔντυπα εὐαγγέλια, ἐξαιρέσει δύο ἢ τριῶν περιπτώσεων, ἐπουσιώδεις. Οὕτως ἐν τῷ 27 ἑδαφίῳ τοῦ Ε'. κεφαλαίου τοῦ κατὰ Μάρκον Εὐαγγελίου ἀντὶ τοῦ ἐν τύποις «*ἐλθούσα ἐν τῷ ὄχλῳ*» φέρεται «*ἐλθούσα εἰς τὸν ὄχλον*». Ἐν τῷ 47ῳ ἑδαφίῳ τοῦ αὐτοῦ κεφαλαίου ἀντὶ τοῦ ἐν ἐντύποις «*καὶ ὀφίας γενομένης*» φέρε-

(1) Συμβολικῆν ἔχόντων ἔννοιαν κατὰ τὸν Ἄν. Γερμκνὸν καὶ Ἄναστάσιον βιβλιοθηκῆριον σημαίνει τὴν συνδόναν ἢ ἐνελιθὴν ὁ Χριστὸς τὸ σῶμα ἐκ τοῦ σταυροῦ καταβάς καὶ καὶ ἐν μνημεῖῳ ταθεῖς.

(2) Τὸν κώδηκα τούτον ἐξαισιῶς ἐξεθέωκον ὁ Osc. Gebhardt καὶ A. Harnach ἐν τῷ «Texte und Untereuchungen» I, 4, Lpzg. 1883 ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Évangélieorum codex Graecus Purpureus Rossansis».

(3) Ὁ Κρόνιν ἐκ τινος παραδρομῆς ἀποδίδει τὴν καταστροφὴν τοῦ κώδηκος εἰς τοὺς Σταυροφόρους ὅπερ διστάζομεν ἡμεῖς νὰ παραδεχθῶμεν διότι τὴν καταστροφὴν ταύτην δέον ἵνα τὴν ἀποδώσωμεν εἰς πολὺ μεταγενεστέραν ἐποχὴν.

ται «*ὀψίας δὲ γενομένης*». Ἐν τῷ 50ῷ ἔδαφίῳ τοῦ ΣΤ' κεφαλαίου τοῦ ἰδίου εὐαγγελιστοῦ τὸ χειρόγραφον ἔχει : «*μετ' αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς*» ἐν ᾧ ἐν τοῖς ἐντύποις λείπει «*ὁ Ἰησοῦς*». Ἐν τῷ α' ἔδαφίῳ τοῦ Η' κεφαλαίου τοῦ κατὰ Ματθαῖον ἀντι τοῦ «*καταβάντι αὐτῷ*» ἐν τῷ χειρογράφῳ ἀπαντᾷ «*καταβάντος αὐτοῦ*» ἐν τῷ 28ῳ ἔδαφίῳ τοῦ Θ' κεφαλαίου τοῦ αὐτοῦ εὐαγγελιστοῦ ἀντι «*ἐλθόντι*» φέρεται «*εἰσελθόντι*» ἐν τῷ 35ῳ ἔδαφίῳ τοῦ αὐτοῦ κεφαλαίου λείπει «*ἐν τῷ λαῷ*» ἐν δὲ τῷ 1ῳ ἔδαφίῳ τοῦ Ι' κεφαλαίου ἔλλειπει ἢ πρόθεσις «*πρός*».

Βεβαίως αἱ περὶ οὗτοῦ λόγος διαφοραὶ εἰσὶν ὀλίγισται ἀντιπαραβαλλόμεναι πρὸς τὰς ἐν ἄλλοις χειρογράφοις ἀπαντώσας, καθόσον κατὰ τὸν ιη' αἰῶνα τέσσαρες σοφοὶ Γερμανοί, ὁ Mill, ὁ Von Mstrich, Welstein καὶ Griesbach ἠρίθμησαν ἐκ πολλῶν παραλλαγῶν κωδίκων διαφόρων τριάκοντα χιλιάδας τοιαύτας διαφοράς, αἵτινες οὐδόλως ἀφορῶσι τὸ δογματικὸν μέρος, προκύπτουσι δὲ ἐκ τῆς μεταθέσεως, προσθέσεως, ἔλλειψεως, συνθέσεως, διαιρέσεως καὶ ἐναλλαγῆς γραμμῶν καὶ λέξεων.

Σπουδαιότεραι διαφοραὶ καθ' ἡμᾶς ἐν τῷ 44ῳ ἔδαφίῳ τοῦ Ε' κεφ. τοῦ κατὰ Ἰωάννην, ἐνθα τὰ μὲν ἔντυπα ἔχουσι «*καὶ τὴν δόξαν τὴν παρὰ τοῦ μόνου Θεοῦ*» ὁ δὲ ἡμέτερος κώδικς : «*καὶ τὴν δόξαν τοῦ μονογενοῦς Θεοῦ οὐ ζητεῖτε*», ἐν δὲ τῷ τέλει τοῦ ὀγδόου κεφαλαίου τοῦ αὐτοῦ εὐαγγελιστοῦ ἀντι τοῦ ἐν ἐντύπῳ «*διελθόντι διὰ μέσου αὐτῶν καὶ παρῆγεν οὕτως*», φέρεται ἐν τῷ κώδικι «*διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν ἐπορεύετο καὶ παρῆλθεν οὕτως*». Ἐν τῷ Η' κεφ. τοῦ αὐτοῦ εὐαγγελιστοῦ παραλείπεται ἐν τῷ χειρογράφῳ ὁλόκληρον τὸ πρῶτον μέρος τοῦ Η' κεφ. ἀπὸ τοῦ 1ου ἔδαφίου μέχρι τοῦ 11ου καὶ τούτου συμπεριλαμβανομένου.— Ἐν τῷ Ζ' κεφ. τοῦ αὐτοῦ παραλείπονται ἐν χειρογράφῳ αἱ λέξεις τοῦ τελευταίου ἔδαφίου «*καὶ ἐπορεύθη ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ*» ἀντι δὲ τῆς λέξεως «*ἐγήγευται*» ἀπαντᾷ «*ἐγείρεται*». Ἐν τῷ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίῳ κεφ. Α' ἔδαφίῳ 26 ἀντι τοῦ ἐν ἐντύποις ἀπαντῶντος «*Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰωάννης λέγων, ἐγὼ βαπτίζω ἐν ὕδατι μέσος δὲ ὑμῶν ἔστηκεν, ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. Αὐτὸς ἐστὶν ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος, ὃς ἐμπροσθέν μου γέγονεν οὗ ἐγὼ οὐκ εἰμι ἄξιος ἵνα λύσω αὐτοῦ τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος*», φέρεται ἐν τῷ κώδικι : «*Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰωάννης λέγων ἐγὼ βαπτίζω ὑμᾶς ἐν ὕδατι μέσος δὲ ὑμῶν ἔστηκεν ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος οὗ οὐκ εἰμι ἄξιος ἵνα λύσω αὐτοῦ τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος αὐτοῦ ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρὶ*». Αἱ δι' ὑπογραμμῆς λέξεις παραλείπονται καὶ ἐν τῷ Συναϊτικῷ κώδικι τοῦ Τίσσενδορφ, ἀπαντῶμεναι μόνον ἐν τῷ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγελίῳ (2—11) καὶ ἐν τῷ κατὰ Μάρ-

κον (3. 16). Ἐν δὲ τῷ κατὰ Ματθαῖον κερ. 11. ἐδ. 27 ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ ἐν-
τύπῳ «καὶ οὐδεὶς ἐπιγινώσκει τὸν υἱὸν εἰμὴ ὁ πατήρ· οὐδὲ τὸν πα-
τέρα τις ἐπιγινώσκει, εἰμὴ ὁ Υἱός»· φέρεται ἐν τῷ χειρογράφῳ «καὶ οὐ-
δεὶς ἐπιγινώσκει τὸν Πατέρα εἰμὴ ὁ Υἱός οὐδὲ τὸν Υἱὸν τις ἐπιγινώσκει
εἰμὴ ὁ πατήρ». Ἐν τῷ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίῳ Α'. 28 ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ
ἐντύπῳ «*Ταῦτα ἐν Βηθαβαρᾷ*» φέρεται ἐν τῷ χειρογράφῳ «*Ταῦτα ἐν
Βηθανία*»! καὶ ὁ Ὁριγένης ἀνέγνω παρὰ Ἡρακλέωνι γῆν Βηθανίαν καὶ
οὐχὶ Βηθαβαρᾶ, διατείνεται δὲ ὅτι τὰ ἀκριβῆ ἀντίγραφα ἀναφέρουσι Βη-
θαβαρᾶ, διότι ἡ Βηθανία δὲν ἔκειτο, ὡς λέγει, πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ἀλλ'
ἔγγυς τῶν Ἱεροσολύμων· ὁ Ἡσύχιος δὲ καὶ ὁ Σουΐδας λέγουσιν ὅτι ἡ Βη-
θανία εἶναι πόλις τῆς Παλαιστίνης, περὶ ἧς ἀναφέρει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰω-
άννης «ὅτι ταῦτα ἐν Βηθανία ἐγένετο» ὅπερ ἐσφαλμένως γέγραπται, διότι
κατ' αὐτοὺς ἡ Βηθανία ἦν ἐντεῦθεν τοῦ Ἰορδάνου, ἡ δὲ Βηθαβαρᾶ πέραν
τοῦ Ἰορδάνου ἔνθα ἦν βαπτίζων ὁ Ἰωάννης.

Ἐν τούτοις καὶ μεθ' ὅλας τὰς ἐν λόγῳ διαφορὰς ἀνεπίδεκτον ἀμφισβη-
τήσεως τυγχάνει ὅτι ὁ βασιλικὸς οὗτος κώδιξ πηγάζει ἐξ αὐθεντικῆς πη-
γῆς, ἥτοι ἐκ κειμένου πλήρους καὶ πιστοῦ ἅμα δὲ καὶ κανονικοῦ οἷον τυγ-
χάνει ὁ Ἀλεξανδρινός, ὁ Βατικανός, ὁ Σιναϊτικὸς καὶ Εὐφραιμικὸς Κώδιξ
καὶ αἱ συμφωνοῦσαι πρὸς τούτους μεταφράσεις εἰς τὴν Σλαβικὴν, Γεωρ-
γιαννὴν, Ἀρμενικὴν, Λατινικὴν, Κοπτικὴν καὶ Συριακὴν γλῶσσαν ὡς καὶ
πρὸς τὰς μαρτυρίας ἀρχαίων ἐρμηνευτῶν καὶ ἀπολογητῶν, Ἰγνατίου, Εἰ-
ρηναίου, Πολυκάρπου, Κλήμεντος Ἀλεξανδρείας, Κλήμεντος Ῥώμης, Ὁ-
ριγένους, Θεοφίλου, Χρυσοστόμου, Ἰερωνύμου, Γρηγορίου Νύσσης, Θεο-
δωρήτου τοῦ Κύρου καὶ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας· πρὸς δὲ τούτοις εἶναι
βέβαιον ὅτι ὁ χειρόγραφος οὗτος Κώδιξ ἀπέρρυσεν ἐκ τοῦ κειμένου τῆς
Κωνσταντινουπόλεως, προσεγγίζον λίαν πρὸς τὸ Λουκιάνειον τοιοῦτον
τὸ διαφυλαχθὲν καὶ μείζονος ὑπολήψεως ἀπολαῦον ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς
Κων(υ)πόλεως, ἄνευ οὐδεμιᾶς παραλλαγῆς καὶ ἐκπροσωποῦν τὸ πρωτότυπον
ἀποστολικὸν κείμενον, ᾧ ἰδίᾳ προσέσχεν ὁ Ὁριγένης καὶ ᾧ τινι κατηκο-
λούθησεν ὁ Λουκιανὸς (1) πλειότερον τοῦ Παμφίλου.

(1) Ὁ Ἅγιος Λουκιανὸς σύγχρονος καὶ οὗτος τοῦ ἁγίου Παμφίλου κατεῖδεν ἐν τῷ
ἱερῷ κειμένῳ σφάλματα παρεσφρήσαντα οὐ μόνον ἕνεκα τοῦ χρόνου ἀλλὰ καὶ τῆς ἐπι-
νοίας τῶν κωνονόων ἀνθρώπων καὶ διὰ τοῦτο ἔγνω ποιήσασθαι χρῆσιν τῶν ἰθίων πόνων
ὅπως μεταδῆ τῇ ἐκκλησίᾳ ἀκριβέστατον κείμενον. Ὁ Ἅγιος Λουκιανὸς ὁ Σύριος πεπει-
σμεθὲν ὅτι οὐ περὶ ἄρα τὴν ἀρχαίαν Συριακὴν μετάφρασιν Πισχίταν τὴν γενομένην κατὰ
τὴν πρώτην Μ. Χ. ἑκατονταετηρίδα, διότι αἱ διαφοραὶ τῆς μεταφράσεως ταύτης ἐμφαι-
νονται ἐν τοῖς χειρογράφοις ἐκείνοις, ἅτινα διετήρησαν ἕληνη τοῦ Λουκιανιστοῦ πονή-
ματος.

Περαίνοντες τὴν παροῦσαν ἡμῶν μελέτην περὶ τοῦ πολυτίμου πατρίου τούτου βασιλικοῦ Κώδικος οὐκ ἄσκοπον ἠγοῦμεθα ὡς ἐν κατακλειδί ἵνα διαλάβωμεν πῶς ὁ πολύτιμος οὗτος κώδιξ διεσπάρσθη καὶ ἄλλα μὲν φύλλα ἀπελείφθησαν ἐν τῇ Πατριαρχίᾳ, ἕτερα δὲ ἐν ταῖς εὐρωπαϊκαῖς βιβλιοθήκαις. Ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν ἀρχαίων καταλόγων τῆς Πατριαρχικῆς βιβλιοθήκης ὧν δ' α'. ἐγένετο ἐπὶ Καθηγουμένου Ἀρσενίου Μοναχοῦ τῷ 1201, ὁ δὲ β'. Ἦγουμενέυοντος Γρηγορίου Ἱερομονάχου τῷ 1382, ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος βυσιλικὸς κώδιξ οὐδόλως ἦν κτῆμα τῆς Πατριαρχικῆς βιβλιοθήκης ὡς οὐδόλως ἀναφερόμενος ἐν αὐτοῖς. Τοῦναντίον πιθανώτατον ἀποβαίνει ὅτι τὸ ἡμῖς τοῦ ἐν Σαρμουσακλῇ εὐρεθέντος πολυτίμου Κώδικος πολὺ πρὶν ἤδη δεθῆ οὗτος μεταγενεστέρως, ἀρχομένου τοῦ ΙΗ'. αἰῶνος περιελθὼν εἰς χεῖρας τοῦ ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ὀρρωμένου καὶ τῷ 1730 ἀθλήσαντος Παχωμίου καὶ διὰ τοῦτο ὀσιομάρτυρος κηρυχθέντος, μοναχοῦ δὲ τῆς ἱερᾶς Μονῆς Πάτμου χρηματίσαντος καὶ αὐτόθι ταφέντος, ἐν ἀργυρᾷ λάρακι κατατεθειμένου μετηνέχθη εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ Μονήν, ἢ ὅτι ἕτεροι Πατέρες τῆς Μονῆς Πάτμου ἐν περιουσίᾳ τὸ πάλαι ἀνὰ τὰς ἐπαρχίας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας διατελοῦντες πρὸς ἐξαίτησιν συνδρομῶν ὑπὲρ τῆς Μονῆς παρὰ τῶν εὐσεβῶν Χριστιανῶν μετήνεγκον τὸ ἡμῖς τοῦ ἐν λόγῳ Κώδικος περιελθὼν αὐτοῖς εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν Μονήν, ὅτι δὲ καὶ τὰ ἐν βιβλιοθήκαις ἤδη τῆς Εὐρώπης περιωσζόμενα φύλλα ἀνήκουσιν εἰς τὸ ἡμῖς τοῦτο μέρος τοῦ Κώδικος τὸ περιελθὼν εἰς τὴν Μονήν Πάτμου κατὰ τὸν ΙΖ'. αἰῶνα, πιθανῶς ἐν φύλλοις, ἐπιρῶνυσι καὶ ἢ ἀνὰ τὰ στόματα τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς ἱερᾶς Μονῆς Πάτμου παράδοσις, καθ' ἣν οἱ δι' ὑποθέσεις τῆς Μονῆς ἀποδημοῦντες Πατέρες ἐλάμβανον ἐκάστοτε φύλλα τοῦ ἐν λόγῳ Εὐαγγελίου ὅπως ἀπονεύμωσι ταῦτα ὡς δῶρον εἰς ὑψηλὰ πρόσωπα διατεινόμενοι ὅτι τὰ ἐν λόγῳ φύλλα ἀπετέλουν μέρος τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, τοῦθ' ὅπερ ἐπιστεύετο τέως ὑπὸ τῶν Εὐρωπαϊῶν, ἐτοίμως διὰ τοῦτο ἔχόντων ὅπως συντρέχωσιν ἐκάστοτε τὴν Ἱερὰν Μονήν ὑλικῶς καὶ ἠθικῶς. Ἀπόδειξις δὲ τῆς τοιούτων φύλλων ἀπονομῆς, ἐστὶ καὶ ἡ κατὰ τὸ ἔτος 1669 προσφορὰ μιᾶς σελίδος τοῦ Εὐαγγελίου τούτου τοῦ ἀποδιδόμενου εἰς Ἰωάννην τὸν Θεολόγον τῷ τότε «Καθολικωτάτῳ Βασιλεῖ πάσης Ἰσπανίας, Καστιλίας, Ἀραγωνίας, Λεωνίας, Σικελίας, Πορτοκαλίας μεγίστῳ Αὐτοκράτορι καὶ νομίμῳ ἡγῆ τῆς Ἁγίας καὶ Σωτηρίου πόλεως Ἱερουσαλήμ» ὑπὸ τῶν τῇ ἐποχῇ ἐκεῖνη ἀπεσταλμένων ἐκ μέρους τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πάτμου, καθὰ ἐκ τοῦ Κώδικος αὐτῆς ἐξάγεται, τοῦ ἐκ Παλαιολόγων ἔλκοντος τὸ γένος Ἱερομονάχου Κοσμᾶ καὶ τῶν συνοδῶν αὐτοῦ μοναχῶν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τῆς Πάτμου, Ἱερομονάχου Ἰακώβου ἐκκλησιαάρχου, Σκευοφύλακος Καλλινίκου, Ἱεροδιακόνου Δανιὴλ καὶ Θεοδούλου Κελλαρίτου, οὔτινες συνα-

πεκόμισαν μεθ' ἑαυτῶν ὡς δῶρον ἐπίσης τῷ ῥηθέντι Αὐτοκράτορι τὴν κά-
ραν τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Ἀντίπα Ἐπισκόπου Περγάμου τοῦ ἐν τῇ
νήσῳ Πάτμῳ ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου χειροτονη-
θέντος, βασιλεύοντος ἐν Ῥώμῃ τοῦ Αὐτοκράτορος Δομετιανοῦ ὡς ἐπίσης
καὶ λίθον τῆς Ἀποκαλύψεως πρὸς τὸν σκοπὸν ὅπως παρέξῃ τῇ Ἱερᾷ Μο-
νῇ τὴν ἰσχυρὰν αὐτοῦ προστασίαν ἀπὸ τῶν ἀντιξόων καιρικῶν περιστά-
σεων, ὅποτε, ὡς ἡ ἐκ τῶν κωδίκων τῆς Μονῆς ἐπιστολὴ τοῦ 1669 ἐκτί-
θησιν, ἐλεηλατήθη ἡ Μονὴ μετὰ δηώσεων φόνων καὶ αἰκισμῶν ὑπὸ πει-
ρατῶν ἀπωλέσασα τὰ σκεύη αὐτῆς, τὰ Ἅγια Ποτήρια, δίσκους, κανδήλας
θυμιατήρια καὶ καθέξῃς.

Τὸ ἐμπεριεχόμενον τοῦ ἀνακαλυφθέντος ἐν Σαρμουσακλῆ πορφυροῦ κώ-
δικος ἄρχεται ἐκ τοῦ :

ΜΘ I, 24—II, 7 (φυλ. 44). II, 20—III, 4 (φυλ. 45). VI, 25—VII, 15 (φυλ. 11—13). VIII, 1—23 (φυλ. 14—16). VIII, 31—X, 28 (φυλ. 17—25). XI, 4—XII, 40 (φυλ. 26—33). XIII, 4—37 (φυλ. 34—37). XIII, 41—XIV, 6 (φυλ. 38—40). XIV, 31—XV, 14 (φυλ. 41—42). XV, 30—38 (φυλ. 43). XVIII, 5—25 (φυλ. 46—48). [XIX, 6—13: Βατικανοῦ. 1. XX, 6—22: Βατικ. 2—3] XX, 22—29 (φυλ. 181). [XX, 29—XXI, 19: Βατικανοῦ. 4—6.] [XXVI, 57—65: XXVII, 26—34: Λονδίνου. 1—2].

MPK. V, 20—VI, 53 (φυλ. 1—10). [VI, 53—VII, 4: VII, 20—VIII, 32: IX, 1—X, 43: XI, 7—XII, 19: XIV, 25—XV, 23: Πάτμον 1—33] XV, 33—42 (φυλ. 180).

AK II, 23—IV, 3 (φυλ. 49—56). IV, 19—26 (φυλ. 57). IV, 36—42 (φυλ. 58). V, 12—33 (φυλ. 59—61). IX, 8—20 (φυλ. 66—67). IX, 28—35 (φυλ. 68). IX, 58—X, 4 (φυλ. 62). X, 12—34 (φυλ. 63—65) XI 14—23 (φυλ. 179). XII, 12—20 (φυλ. 182). XII, 29—XVIII, 31 (φυλ. 69—97). (XIV, 16) (XVIII, 14—23). XIX, 17—XX, 30 (φυλ. 98—104). XXI, 22—XXII, 49 (φυλ. 105—111). XXII, 57—XXIII, 41 (φυλ. 112—117). [XXIV, 13—21. 39—49: Βιέννης. 1—2].

ΙΩΑΝ. I, 21—40 (φυλ. 118—119). II, 6—III, 14 (φυλ. 120—123).

III, 22—29 (φυλ. 124). IV, 4—V, 2 (φυλ. 125—130). V, 10—19 (φυλ. 131). V, 26—VI, 30 (φυλ. 132—137). VI, 39—49 (φυλ. 138). VI, 57—IX, 32 (φυλ. 139—155). [XIV, 2—10; XV, 15—22: *Δουδίνου 3—4*] XVI, 15—XXI, 20, 20 (φυλ. 156—178).

Τὸ εἰς πώλησιν ἐν Κωνπόλει φύλ. [Ἰωάνν. VI—31—39]. Ἄγνωστον δ' ἡμῖν τυγχάνει τὸ ἐμπεριεχόμενον τοῦ ἐν τῷ Ναῶ τοῦ ἁγίου Νικολάου ἐν Σαρμουσακλῆ ἑναποκειμένου φύλλου.

Ἐν Σμύρνῃ τῆ 20 Μαΐου 1912.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Π. ΒΕΓΛΕΡΗΣ

Διόρθωσις τῶν ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ παροραμάτων :

» 980 » Κατὰ τὴν αὐτὴν περίπου ἐποχὴν τοῦ 1896 ἀνάγνωθι κατὰ τὴν αὐτὴν περίπου ἐποχὴν τῇ αἰτήσῃ καὶ ὑποδείξει.

Σελ. 981 ἀντὶ κατὰ Λ. Εὐαγ. XVII ἀνάγνωθι XVIII.

» 983 » ἐμπνεόμενοι ἀείποτε ὑπὸ τῆς εὐγενοῦς ἀκόμῃ ἰδέας ἀνάγνωθι τῆς εὐγενοῦς *ἐκείνης* ἰδέας.

» 985 » Ἐντὸς πίθου κειμένου ὑπὸ τὴν γῆν οὐ μακρὰν τῆς κόμης διατελοῦντος. ἀνάγνωθι ἐντὸς πίθου τεθαμμένου ὑπὸ τὴν γῆν οὐ μακρὰν τῆς κόμης κειμένου.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

Ἐν Σμύρνῃ	Γρ. ἀργ.	24
» ταῖς ἐπαρχίαις.	»	30
» τῷ ἐξωτερικῷ	φρ. χρ.	7
» Ἀμερικῇ	φρ. χρ.	10

Ἐκαστον τεθχὸς μεταλ. 2

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Σμύρνης Χρυσόστομος
 † Ὁ Τράλλεων Χρυσόστομος
 Π. Παπαδήμου

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΤΟ Δ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΤΗΣ ΕΡ. ΑΔΕΛΦΟΤ. ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ
 Περ. Λουκάς Π. Λουκέλλης
 Γ. Ρουσσέν Ν. Βακαλάκης
 Π. Κασάπογλους Στ. Κωνκαλάς
 Α. Ἀθηνογένης Δ. Δουρουδόγλου
 Μ. Νικολαΐδης Δ. Σεμιζόπουλος

Υπεύθυνος: Π. Γ. ΔΟΥΚΕΛΛΗΣ — Ἐκ τῶν ὑπογραφῶν Ο ΕΡΜΗΣ.